

rozott ismereteket oltanak be a tanuló lelkébe, amely a kapott anyagot vizsgálat és kritika nélkül fogadja be. Azok a tanítók, tanárok, akik tanítványaikat egyéni gondolkodásra merészelnék nevelni, mint veszélyes elemek bizonyon elbocsáttatnának. Az átlagos amerikai közép- és főiskola növendékének tehát bizonyos kész „igazságok”-at, tényeket adnak elő, amelyekben hinnie kell. Ezeket nem teheti értéke és tárgyává, kételkedéssel nem fogadhatja, mert ha megtenné, józan eszét és igazi amerikai mivoltát vonná kétségbe. Persze akadnak azért erős egyéniségek, akik a tilalom ellenére saját felfogásuk szerint nézik az életet, vizsgálgatják s bírálják jelenségeit, noha erre semmi ösztönzést vagy bátorítást felülről nem kapnak. Az ilyenek azonban kivételeknek számítanak; a bennük csillogó isteni szikra segítség nélkül kénytelen utat törni magának a nagy ideálok felé.

E rendszernek természetese következménye az, hogy az ifjúság nagy tömegei elvesztik kedvüket az igazság kutatásának fáradszó, de lebilincselő munkájától. Az élet nyers és felületes megnyilvánulásai felé fordulnak, amelyek tapasztalatlan s kritikátlan elméik előtt igazságoknak tetszenek, azonkívül vonzó, vidámak s könnyen elérhetőek. Ezek kötik le teljesen figyelmüket. S miközben ezekkel egészen eltelnek, elszoknak attól, hogy bármimemű figyelemhez is alkalmazkodjanak. Még kevésbé képesek arra, hogy komoly, csupán intenzív munka árán elérhető kultúrára szert tegyenek. Egyenesen olyan életmódra szoknak rá, amely szellemi megerőltetéssel nem jár.

Az amerikai nevelés papagájrendszerének még az a veszedelmes hatása is van, hogy az ifjúságot tömeggondolkodás rabjává teszi. Fiúk, leányok egyaránt egyformán öltöznek és viselkednek. Semmitől nem iszonyodnak jobban, mint attól, hogy társaiktól elússanak, mert aki megjelenésében, modorában nem tart az összességgel, annak nekimennek a többiek. Bármennyit beszélnek is tehát függetlenségükről, igazi szabadságuk, emancipációjuk csak kismértékű. Szinte öröklődő dologgá lett a kényszer, amely megszabott formába szorítja be az ifjút s ezáltal tulajdonképeni egyéniségétől teljesen megfosztja.

A bajoknak emez őszinte és bátor megvilágítása után az életet jól ismerő és az emberszeretet melegétől áthatott Lindseynek az a vágya fejeződik ki, hogy az amerikai szellemet meg kell szabadítani gépiességétől, zárt formákhoz kötöttségétől. Mert ha sikerül szabaddá válnia, ideális teljesítmények magaslatára emelkedhetik és akkor megvalósulhat Amerika nagy hivatása, amelyben rendületlenül bízni kell.

Láczér István.

Waldemar Oskar Döring: Die Psychologie der Schulklasse. Eine empirische Untersuchung. (Zickfeldt, Osterwieck am Harz, 1927.)

Amint a szerző már az előszóban kifejti, egy eddig műveletlen területet akar a tudományos kutatásnak megnyorni. Utal az előbb megjelent munkákra, melyekben szintén az osztály a vizsgálat tárgya, de vagy egyoldalúan szociális pedagógiai szempontokból vizsgálják, mint Kruckenbergek munkája (*Die Schulklasse*, 1926.), vagy amennyiben lélektanilag is vizsgálják, csak általá-

ban „az osztályt“ látják szemük előtt, mint pl. H. Hallmann (az *Arbeitschule* c. folyóirat 1924-i évfolyamában).

Eddig még figyelembe nem vett szempontokból vizsgálja Döring az osztály lélektanát, és ennek alapján igazolja vagy ítéli meg cselekvési módját. Rendkívül sok érdekes és értékes kísérleti anyagot gyűjt össze, s a kísérletek eredményeként bemutatja a tanulók, illetve osztályok szellemét, ami természetesen csak ily módszeres vizsgálat után válhat világossá és érthetővé az olvasó előtt. Figyelme kiterjed még a legapróbb tényezőkre is, melyek az osztályra hathatnak.

Íme néhány pont, amely ha nem meríti is ki a mű anyagát, fogalmat ad a benne tárgyalt gondolatokról és az irányító szempontokról. Döring bemutatja, mily fontos az egyén és közösség közti kapcsolat, az egymásra való hatás, a vezető szerepe egy osztály életében. Megállapít vezetőtipusokat, osztálykedvenceket, az osztályközösséget veszélyeztető tüneteket. Az objektív és szubjektív osztályszellemnek megnyilvánulásai, a közösség öntudata, osztályszokások, osztályerkölcs, osztálybecsület, szolidaritás, együttérzés bajban és örömben, büszkeség, szegényérzet, igazságérzet, munkakedv, hangulat mind vizsgálat tárgya.

Hogyan dolgozik az osztály mint egység? Itt egy órai foglalkozásnak részletes, hangulatos képe tárul elénk, majd meglátjuk az egyedül s az osztályközösségben végzett munka közti különbséget.

Közös ünnepélyek, az osztály díszítése a gyermekek hazafias és szépérzésének legyenek fejlesztői.

Ezek után rátér a tanuló- és osztálytipusok tárgyalására. Megkülönböztet a környezet, az egyéni képességek és a közösség által meghatározott típusokat, s a főcsoportoknak számos alcsoportját állapítja meg.

Fontos fejezetei még: a tanuló és az osztályközösség; a tanítótípusok és jelentőségük a közösségre; a tanító hatása az osztályra; az osztály hatása a tanítóra; az iskolaegység és az osztályközösség s a tanítónak a szülőkkel való együttműködése; az iskolaépület és környéke; a tanterem.

Befejezése világosan rámutat az öntudatos közösségre való nevelés fontosságára, mondván: „Soll unser Volk sich zu einer echten, besceelten Gemeinschaft entwickeln — und es gibt keinen anderen Weg zum Aufstieg — dann muss schon die Schule in stärkerem Masse als bisher den Kindern das Erlebnis solcher Gemeinschaft vermitteln.“ (Schluss, 219. l.) Ha a tanítóság ezen feladatnak céltudatosan eleget akar tenni, jobban bele kell mélyednie az egyes gyermekek lelki életének és a közösségnek vizsgálatába és igyekeznie kell megérteni azon lelki feltételeket, melyek nélkül egészséges, életképes közösségi élet nem lehetséges. A tanítónak a tanuló, a tanító, s az osztály lélektanával kell foglalkoznia és ismeretei így majd alkotó tette lesznek.

Schneider Erzsébet.